

NAUČNÁ STEZKA LITEŇ

Židovská synagoga v Litni

Židovské osídlení v Litni je nejstarší v kraji. První zmínky o Židech v Litni pochází již z roku 1680, kdy Jaroslav Kuřata, hrabě z Bubna, povolil Židům založit hřbitov. Privilegium o zřízení tohoto hřbitova se dochovalo.

O podobě a době vzniku nejstarší liteňské synagogy není nic známo. Roku 1880 na jejím místě byla postavena synagoga nová. Bohoslužby se v ní konaly do 30. let 20. století. V roce 1675, stejně tak i v r. 1724 žily v Litni jen 3 židovské rodiny, na konci 18. století tu žilo již 23 rodin.

Liteňští páni byli k Židům poměrně vstřícní, takže si roku 1715 mohli zřídit školu (do té doby učil židovské děti Izrael Hirsch ve své chalupě). To také znamenalo trvalou přítomnost Židů na tomto panství. V 17. a 18. století se jejich počet na venkově zvětšoval, což mělo za následek růst a bohatnutí obcí. Ovládali nejen obchod a finance, ale i řemesla. Tomuto vývoji nepřála města, kde obchod v důsledku rozptýlení po malých obcích slábl. Mnozí se snažili působení Židů bránit. Bylo například nařízeno, jak daleko má být nejbližší židovské obydlí od kostela. Díky tomuto nařízení se zachovalo mnoho plánek malých měst a větších obcí. Z plánu Litně lze zjistit, že jeden židovský dům stál v místech nynějšího domu č.p. 63 - postavil jej pro rodinu Daniel Bareus. Druhý je dosud stojící sýpka postavená Židem Herschetem.

Litenská synagoga před přestavbou

Od roku 1849, kdy vzrostla populace v Litni a okolí na 1540 obyvatel (z toho 191 Židů), začal kvůli zrušení familiantského zákona počet židů v obci klesat. Roku 1867 byla postavena nová škola (dnes č. 66). Do školy se přihlásilo 33 dětí, avšak r. 1896 navštěvovalo školu už jen 10 dětí a r. 1900 byla pro nedostatek žáků zavřena a zbylé židovské děti přešly do křesťanské školy. Za 1. republiky se snad všichni Židé v Litni živili obchodem. V obci bydlely tyto rodiny: Roubičkovi, Zeckendorfovi, Raimanovi, Fišlovi, Eisnerovi a židovská strana měla jedno křeslo na radnici. Nejstarší židovská rodina Poláková žila v domě č. 20. Asi nejbohatší rodinou byli Roubičkovi, kteří vlastnili statek, obchod a trafikku. Židé obchodovali hlavně mezi sebou. Znali se z celého Berounska a vzájemně se podporovali. Prý každou neděli vařili jídlo pro chudé žebračky z ulice. Tehdy již rabín v Litni nebydlel, ale každou sobotu dojížděl z Berouna. V sobotu chodili všichni muži židovského vyznání na mši do synagogy, ale ženy nikoli. Za války byli všichni liteňští Židé odvezeni do Osvětimi, odkud se již žádný nevrátil. Někteří se snažili zachránit tak, že se

nechali pokřtít, ale nepomohlo to. Jako poslední byli odvezeni tři Roubičkové a dvě sestry Zeckendorfovy. Liteňští občané se prý k Židům i v těchto těžkých chvílích chovali hezky. Ze synagogy se udělal sklad. Liteňský farář ještě stihl zachránit zbytky desek s Desaterem. Dnes je ze synagogy hasičská zbrojnice.

Důležitá data

1680 – založení hřbitova
1715 – zřízení školy
1867 – postavení nové školy
1880 – postavení nové synagogy
1942 – deportace Židů do Osvětimi
1956 – adaptace na hasičskou zbrojnicu

Hasiči při přebírání stříkačky

Hasičský sbor roku 1978

Z kroniky hasičů

"...Jako v četných jiných pokrokovějších místech naší drahé vlasti utěšeně vzkvétalo ve druhé polovině sedmdesátých let devatenáctého století zakládání sborů dobrovolných hasičů, tak tomu bylo i v Litni. Na popud zdejšího rodáka pátera Jana Křitele Pecánka, který tu tehdy u svých příbuzných jako rekonvalescent dlel, usneslo se obecní zastupitelstvo městyse Litně dne 23. 7. 1876, aby v Litni vytvořil se sbor dobrovolných hasičů, který by pomocí stávajících již zařízení při požárech život i majetek spoluobčanů v Litni a okolí neúnavnou přičinlivostí, nezištným sebeobětováním a zevrubnou znalostí ve služebních pracích náležitě hájil a chránil..."

V prosinci 1876 propůjčilo obecní zastupitelstvo stříkačku s přerušovaným proudem, košíky, žebříky a háky budoucímu sboru k užívání. Nato se konaly přípravné práce k založení sboru a pracovalo se na stanovách. Až v červenci 1877 byla svolána ustavující valná hromada, ve které tehdejší předseda prozatímního výboru Čeněk Pecánek dal číst stanovy Josefu Čížkovi mladšímu. Poté se ujal slova P. Jan Křitel Pecánek, který v poutavé řeči vylíčil potřebu a výhodu hasičských sborů a vyzval přítomné, aby se přihlásili za členy činné nebo přispívající. Sbor byl posléze přihlášen do Ústřední hasičské jednoty.

Liteňští hasiči se poté scházeli nejen při požárech, ale i při různých slavnostech, mezi které patřilo např. i slavnostní otevření Národního divadla v Praze v roce 1881. První světová válka poznamenala činnost sboru, neboť 17 členů trpělo na bojištích. V meziválečném období hasiči aktivně pracovali a od roku 1936 mají ve výzbroji dvoukolovou motorovou stříkačku Smekal Slatiňany s elektrickým osvětlením a hasičské auto Walter.

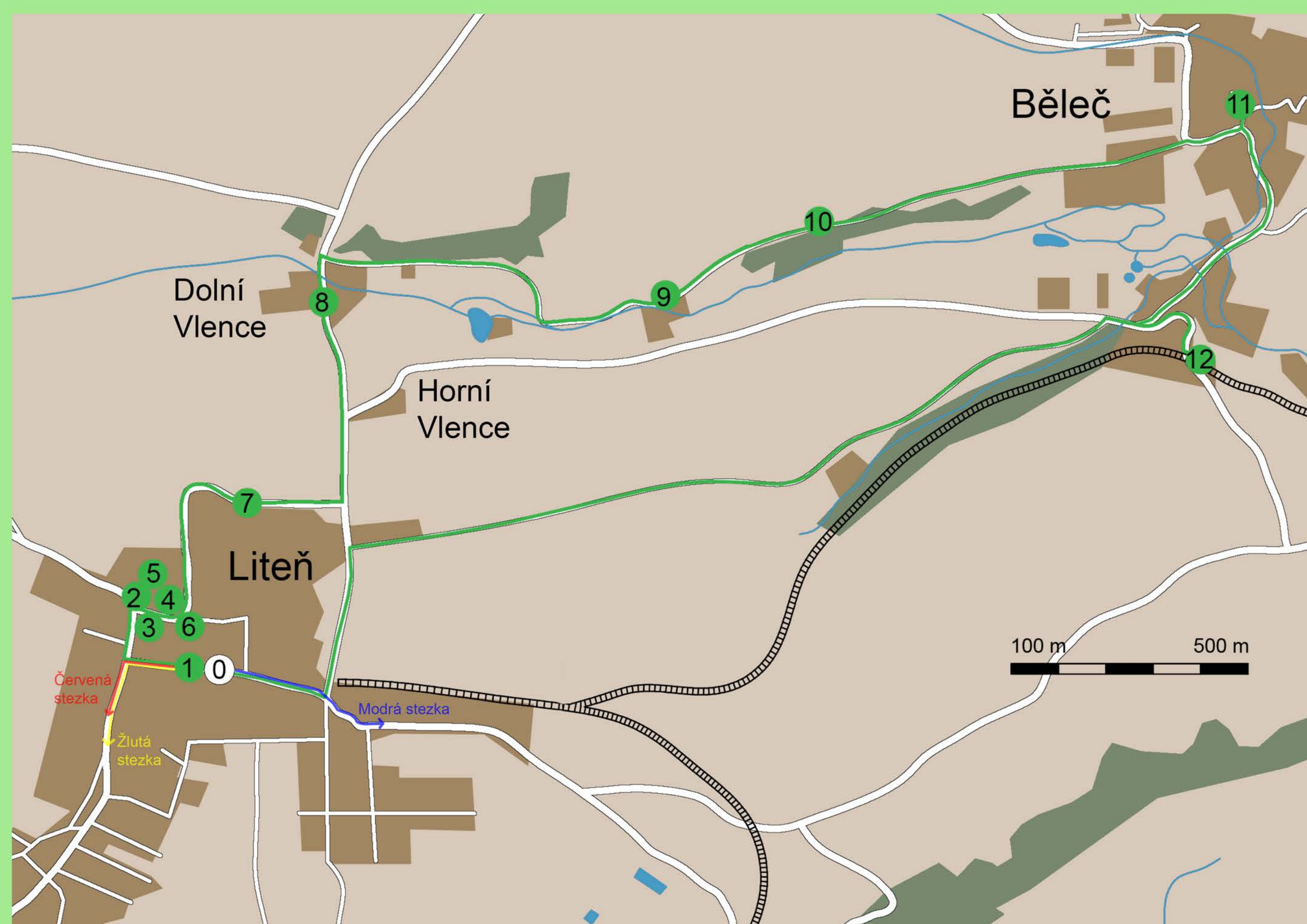
V průběhu druhé světové války hasičský sbor pod rouškou požární prevence a přípravy plánů likvidace ohně opatřil přesné stavební plány průmyslových podniků liteňského velkostatku a vojenského německého skladiště ve sladovně na Skuhrově. Tyto plány byly předány prostřednictvím vyšších hasičských složek k dispozici československému odboji. Akce zůstaly neутajeny a řada příslušníků hasičstva byla zatčena a uvězněna v koncentračních táborech, odkud se mnozí nevrátili. Byli to hrdinové, kteří nepromluvili a díky tomu nedošlo k prozrazení celé sítě, tedy i skupiny liteňských hasičů, kteří uvedený odbojový úkol provedli, a prokázali tak své místo i svůj postoj v boji proti fašismu.

V roce 1945 byl na podnět liteňských požárních požádán MNV Liteň o propůjčení bývalé synagogy na náměstí, neboť dosavadní hasičská kolna ve Špejcharu nemohla pojmout opuštěný vojenský vrak značky Steier, který byl členy sboru přestříkán na červenou barvu a stal se tak součástí požární výzbroje. Převzetí synagogy požárníky znamenalo významnou událost, která předznamenala

další možnosti rozvoje liteňského požárního sboru. V objektu došlo k mnoha přestavbám. Roku 1980 byla kompletně dokončena přístavba. Tehdy byl požární dům uveden do současné podoby. V té době již náš sbor užíval moderní požární cisternový stříkací vůz AKV a dopravní automobil Avii, která nám slouží dodnes.

Po změně politického režimu v roce 1989 činnost SDH Liteň poklesla. Znovu se jí podařilo oživit až v roce 1995.

Zastavení naučné stezky

1. Bývalá synagoga, dnešní Hasičský dům
2. Svatopluk Čech, lípa S. Čecha
3. Muzeum - fara, Otomar Novák, profesor Ivo Chlupáč
4. Kostel, pomník padlým v 1. světové válce
5. ZŠ F. J. Řezáče, Liliovník tulipánokvětý
6. Zámek Liteň
7. Učiliště Liteň
8. Zámek Vlence
9. Vodárna - technická památka
10. Pískovna - historie těžby
11. Běleč, pomník padlým, mlýny
12. Nádraží Běleč

Atelier Svatopluk, o. p. s.

KARLŠTEJNSKO
NEJSTARŠÍ TURISTICKÝ REGION

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

